

La figura del parc natural

El cas concret del Parc Natural dels Ports

grup d'estudi
i protecció
dels ecosistemes
catalans

Aquest material ha estat elaborat pel **Grup d'Estudi i Protecció dels Ecosistemes Catalans - Ecologistes de Catalunya** (GEPEC-EdC)

Av. de Prat de la Riba, 18 2n, 43201 Reus, Tarragona

977331142 | secretaria@gepec.cat | www.gepec.cat

© GEPEC-EdC, maig de 2021

Què és i què comporta un parc natural?

La figura del parc natural és la fórmula més coneguda i implantada a l'hora de buscar la preservació d'un espai natural, d'importància ecològica i paisatgística, on s'hi desenvolupen activitats humanes.

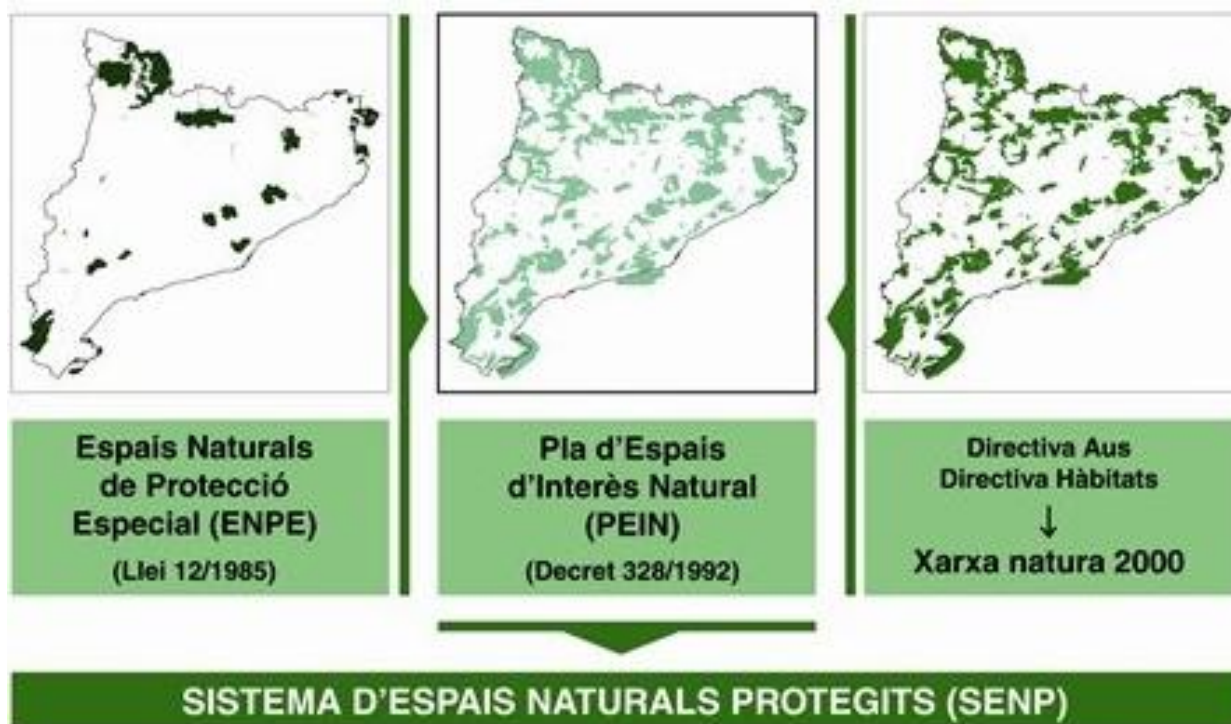
Un parc natural és una figura de protecció que té com objectiu la preservació d'un espai natural i els seus valors ecològics, paisatgístics i culturals, de forma que aquesta preservació sigui compatible amb les activitats tradicionals que s'hi desenvolupen. A Catalunya la figura de parc natural s'estableix i regula a través de la Llei 12/1985, de 13 de juny, d'Espais Naturals.

En aquesta llei, en el seu article 25, textualment s'apunta:

«1. Són parcs naturals els espais naturals que presenten valors naturals qualificats, la protecció dels quals es fa amb l'objectiu d'aconseguir-ne la conservació d'una manera compatible amb l'aprofitament ordenat de llurs recursos i l'activitat de llurs habitants».

Queda clar, doncs, que la declaració d'un parc natural no és cap impediment pel desenvolupament de les activitats tradicionals, ans el contrari. Sovint els parcs naturals actuen com a paraigües per facilitar la promoció d'activitats i de productes que es generen en el seu interior. El parc natural, així, es converteix en un segell de valorització d'aquests mateixos productes.

A Catalunya aquesta figura de protecció conviu i sovint coincideix amb altres figures de preservació dels espais naturals, es tracta del PEIN i de la Xarxa Natura 2000.

El parc natural és una de les figures en que poden ser declarats els espais que esdevenen espais naturals de protecció especial (ENPE) junt amb altres figures com són els parcs nacionals, les reserves naturals o els Paratges Naturals d'Interès Nacionals. La Xarxa Natura 2000 és una figura de protecció europea que deriva de l'aplicació de la Directiva d'Hàbitats i de la Directiva d'Aus a cada un dels Estats membres. A Catalunya tota la Xarxa Natura 2000 forma part, a la vegada, del Pla d'Espais d'Interès Natural pro podem tenir espais que formin part del PEIN i que no estiguin dins la xarxa natura 2000. Pel que fa als espais naturals de protecció especial (ENPE) tots formes part del PEIN pro no tenen per que formar part de la Xarxa Natura 2000.

Tant el PEIN com la Xarxa Natura 2000 abasta grans sectors de territori, molts milers d'hectàrees i, tot i que tenim una normativa que en regula la gestió, aquesta gestió es porta a terme de forma global, sense equips tècnics dedicats a cada un dels espais que en formen part. Per contra un parc natural conta amb un equip de gestió específic, amb brigades que executen els treballs necessaris per una correcta gestió, amb uns pressupostos concrets i específics per cada un dels parcs naturals, amb infraestructures específiques que en permeten la gestió, el coneixement i gaudi per part dels visitants, amb normativa i plans de gestió específics que en permet una gestió i conservació detallada.

Finançament dels parcs naturals

Els parcs naturals reben unes partides pressupostàries a càrrec dels pressupostos de la Generalitat. Aquests fons són gestionats pel departament que en té les competències, normalment aquest ha estat el Departament de Medi Ambient.

L'any 2010 el Departament de Medi Ambient fou eliminat de l'estructura de la Generalitat i les seves competències repartides entre altres departaments. Actualment les seves competències estan repartides entre els Departaments de Territori i Sostenibilitat i el d'Agricultura.

Actualment la gestió dels parcs naturals catalans recau sobre el Departament de Territori i Sostenibilitat i concretament sobre la Direcció General de Polítiques Ambientals i Medi Natural. Dins d'aquesta Direcció General és la Subdirecció General de Biodiversitat sobre la que pivota la seva gestió directa. Amb la creació de l'Agència Catalana de la Natura, agència pública que acollirà les accions en matèria de gestió i conservació de la natura a Catalunya, els parcs naturals seran gestionats des d'aquesta agència.

Pel que fa al seu finançament aquesta provindrà bàsicament del Fons pel Patrimoni Natural que, en gran mesura, rebrà aportacions econòmiques a partir de l'import del CO2 que s'implantarà a partir del proper mes de setembre d'aquest any 2021. Es preveu que amb l'aplicació d'aquest nou impost els pressupostos destinats a conservació i gestió de la natura augmentaran de forma molt important respecte a les actuals assignacions pressupostàries. També es veuran molt incrementades les assignacions econòmiques dels diferents parcs naturals.

Els parcs naturals, a banda de cobrir les despeses econòmiques que el seu funcionament genera, també financen actuacions de propietaris, entitats i ajuntaments de l'àmbit dels parcs naturals que portin a terme actuacions que s'emmarquin dins els objectius del mateix parc natural i que esdevinguin, a la vegada, un suport a les activitats que es desenvolupen en el parc.

Aquests ajuts venen establertes per allò que determina l'article 30 de la Llei d'Espais Naturals. Així en aquest article s'apunta:

«1. La Generalitat pot atorgar ajuts tècnics i financers per a la gestió dels espais promoguts per particulars, per entitats sense finalitat de lucre i per les entitats locals. A aquest efecte, si s'escau, han d'ésser concertats els convenis corresponents.

2. La Generalitat pot establir ajuts tècnics i financers per a l'àmbit territorial de l'espai protegit i de la seva àrea d'influència, els quals poden tenir, entre altres, les finalitats següents:

a) Crear infraestructures i assolir uns nivells de serveis i d'equipaments adequats.

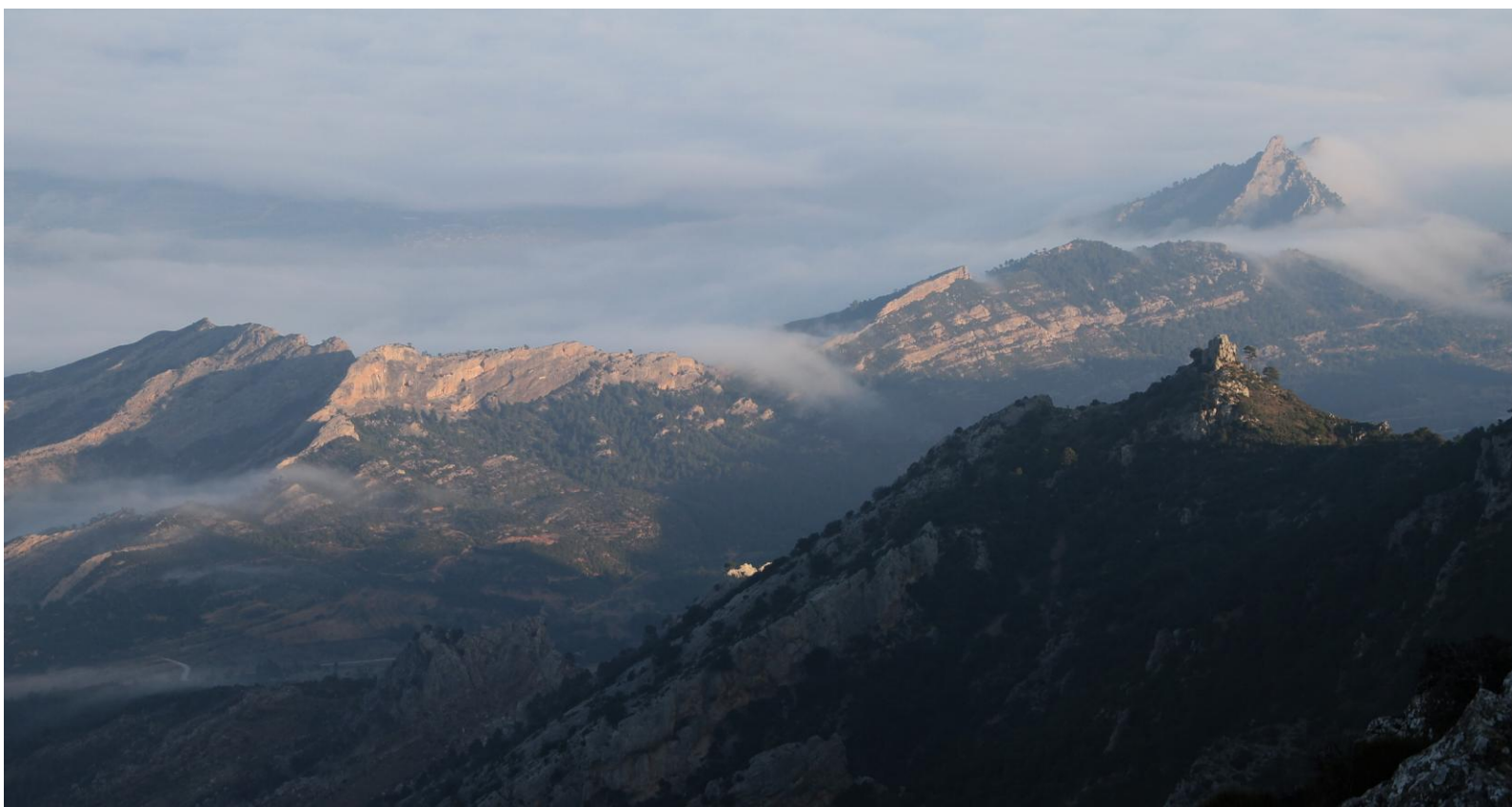
b) Millorar les activitats tradicionals i fomentar-ne altres de compatibles amb el manteniment dels valors ambientals.

c) Integrar els habitants en les activitats generades per la protecció i la gestió de l'espai natural.

d) Rehabilitar l'habitatge rural i conservar el patrimoni arquitectònic.

e) Estimular les iniciatives culturals, científiques, pedagògiques i recreatives autòctones.»

En el cas del Parc Natural dels Ports, com passa amb la resta de parcs naturals del país, els propietaris i els ajuntaments poden acollir-se als ajuts que anualment es convoquen per tal de finançar projectes que responguin als criteris que estableix la llei.

Infraestructures creades pels parcs naturals

Un dels tasques dels equips de gestió dels Parcs Naturals és dotar al mateix parc de les infraestructures i serveis que en permeti, per una banda la gestió del propi parc i, per altra, el seu coneixement per part dels visitants.

En aquest sentit els parcs naturals creen les seves pròpies seues, des d'on es fa la gestió tècnica i administrativa del mateix parc, a més de centres d'acollida de visitants, centres d'informació, centres d'educació ambiental, itineraris de descoberta de l'entorn, aparcaments per regular i ordenar l'accés de vehicles, àrees de pícnic per concentrar als visitants als llocs habilitats, etc.

Aquestes infraestructures, que s'ubiquen als diferents municipis que formen part del parc natural, esdevenen centres de dinamització socio-econòmica dels mateixos municipis.

La implantació, manteniment i adequació d'aquestes infraestructures corren a càrrec del mateix parc natural. Molt sovint aquestes actuacions es realitzen en col·laboració amb els ajuntaments podent utilitzar propietats municipals, que el mateix parc pot adequar per aquestes finalitats lligades amb les activitats d'educació ambiental, de recepció de visitants, etc.

A continuació adjuntem una relació de les infraestructures que, a data d'avui, ha creat i manté el Parc Natural dels Ports:

Tipus d'equipament	Nombre
Alberg i Centre d'educació ambiental	1
Aparcaments	9
Àrea d'acampada	1
Àrees de lleure	9
Àrees interpretatives	3
Centre de Natura	1
Centres de Visitants	3
Itineraris	33
Miradors	6
Punts d'informació	4
Seu	1
Total d'equipaments	71

Com hem comentat aquestes infraestructures i serveis s'ubiquen en els diferents municipis que formen part del parc natural, esdevenint elements d'atracció de visitants i elements de dinamització socioeconòmica dels mateixos pobles i de la comarca en el seu conjunt.

Per veure un exemple concret analitzarem el cas del municipi de Prat de Comte. A continuació adjuntem una relació de les infraestructures lligades al parc natural que, a data d'avui, han estat creades i ubicades al terme municipal de Prat de Comte.

Equipaments del municipi de Prat de Comte
Àrea de lleure
El Molí
Àrea interpretativa
La Vall de la Jèpa
Centre de Visitants
Centre de Visitant del parc de la Terra Alta
Itinerari
Fonts de Montsagres
La Moleta
Refoia Tossal-Teix
Infraestructures lligades a la gestió del parc
Magatzem de la brigada del parc
Total d'infraestructures creades: 7

En el cas de Prat de Comte el centre de visitants és una infraestructura important i de referència a la comarca de la Terra Alta creada l'any 2011. La seva construcció comportà una important inversió econòmica de 869.725 euros i actualment, a banda de ser un punt de dinamització del poble, a partir de l'ús que en fan els visitants del parc, esdevé un motor econòmic important generant 2 llocs i mig de treball, nombre important per un poble de tan sols 179 habitants (dades del 2018). La inversió anual en aquest centre de visitant, per tal de cobrir els serveis d'informació i les activitats d'educació ambiental que s'hi porten a terme, és de 64.572,86, import que assumeix el parc natural.

Actualment el parc natural disposa de dues brigades, una formada per tres treballadors i un altre per cinc. En tots els casos, menys en un, aquestes persones que treballen al parc natural provenen dels pobles del mateix parc.

Aquestes brigades fan tasques bàsicament de manteniment d'infraestructures, actuant en funció de la planificació interna de l'equip del parc i d'acord amb peticions d'externs, majoritàriament ajuntaments. Així doncs, des del parc natural també s'actua donant servei a necessitats dels mateixos ajuntaments amb qui el parc, com no podria ser d'una altra forma, col·labora. Les principals tasques que fa la brigada són:

- La millora d'accessos i camins.
- La millora i manteniment d'elements d'interès culturals
- La millora i manteniment d'equipaments d'ús públic
- El seguiment i el suport a estudis i seguiment de flora, fauna i hàbitats.
- La creació d'infraestructures de prevenció i extinció d'incendis.

- La millora d'infraestructures hídriques i de fonts.
- La construcció i millora d'infraestructures ramaderes: tanques, abeuradors, passos canadencs.
- Actuacions de millora d'hàbitats, fauna i flora, com aclarides de masses forestals, estassades de matolls, obertures d'espais, etc.
- Instal·lació de senyalització diversa
- Etc.

A banda de les brigades de manteniment i creació de les infraestructures lligades al funcionament del parc natural cal tenir en compte que tot parc natural, i els dels Ports també, conta amb un equip de tècnics, especialistes en cada una de les àrees de gestió, d'administratius i de personal divers que fan possible la gestió de l'espai natural. No podem obviar que, amb els períodes de crisi econòmica, les dotacions de personal dels parcs naturals s'han vist molt afectades. Ara, amb la previsió de millores en les dotacions pressupostàries dels parcs, cal preveure que aquesta situació es solventi.

El parc natural com a revulsiu econòmic

La figura del parc natural constitueix, per si sola, un segell de presentació d'un territori, el qual adquireix identitat pròpia enfront la resta del país, essent destí clar de molts futurs turistes i viatgers.

L'experiència a la resta de Catalunya, de l'Estat i fins i tot d'Europa, ens demostra que un territori qualsevol, integrat dins d'un parc natural, deixa de ser un indret més del territori per convertir-se en un indret destacat i referent. A Catalunya, per exemple, els aiguamolls de l'Empordà, la zona volcànica de la Garrotxa, el Cap de Creus, el Delta de l'Ebre, el Montsant, l'Alt Pirineu, Aigüestortes i el llac de Sant Maurici, així com la resta de parcs naturals (en el cas d'Aigüestortes parlem d'un parc nacional), des que foren declarats com a parcs naturals passaren a convertir-se en indrets amb identitat pròpia, en referents dins el context general del País, en espai destacats, en espais amb nom propi i aquest fet ha comportat que s'hagin obert moltes oportunitats per tirar endavant iniciatives lligades amb la conservació dels espais naturals i amb les activitats a la natura. Empreses de guiatge, d'educació ambiental, de restauració, d'hostalatge, de turisme rural, d'elaboració de productes artesanals lligats amb l'espai natural, etc, prosperen lligades a l'existència dels diferents parcs naturals que trobem al País.

Els parcs naturals també es poden convertir en segells que identifiquin els productes tradicionals que allí s'hi elaboren i això en facilita el seu comerç. A tall d'exemple no és el mateix posar al mercat un saquet d'arròs qualsevol que un saquet d'arròs produït al Parc Natural del Delta de l'Ebre, com tampoc és el mateix vendre un formatge qualsevol que un formatge produït al Parc Natural de l'Alt Pirineu. De fet aquest és un aspecte que moltes empreses ja utilitzen.

És clar però, que aquesta revitalització econòmica, que es provoca amb la declaració d'un parc natural, ha d'ésser correctament gestionada i administrada, evitant, justament, que les actuacions a portar a terme malmetin el medi, que és justament el motiu d'aquesta revitalització. Així mateix s'han d'evitar massificacions en els visitants i en les ofertes que des del territori s'ofereixin, ja que aquestes podrien convertir un producte de qualitat en un producte infravalorat.

Un dels efectes amb la declaració d'un parc natural és que aquest esdevé el destí de molts turistes que busquen en els espais naturals i en el món rural ofertes que els permetin gaudir de la tranquil·litat i bellesa de la natura. Aquesta és la base per tal d'aconseguir, a partir d'aquesta presència de visitants, una revitalització socio-econòmica basada en la valorització i conservació dels espais naturals, la biodiversitat i els paisatges.

Amb la declaració del parc Natural dels Ports també s'ha viscut aquest augment de visitants a l'espai natural i als pobles que en formen part.

Per tal de conèixer en detall aquest fenomen adjuntem les dades de visitants al Parc Natural dels Ports dels últims cinc anys, fent una especial incís al nombre de visitants corresponents a la comarca de la Terra Alta, sector més pròxim a la zona d'ampliació del parc natural que ara es proposa.

Any	Nombre Total de visitants al parc natural	Visitants al sector de la Terra Alta
2016	238.000	85.000
2017	255.000	95.000
2018	280.000	104.000
2019	234.000	85.000
2020	285.000	>115.000

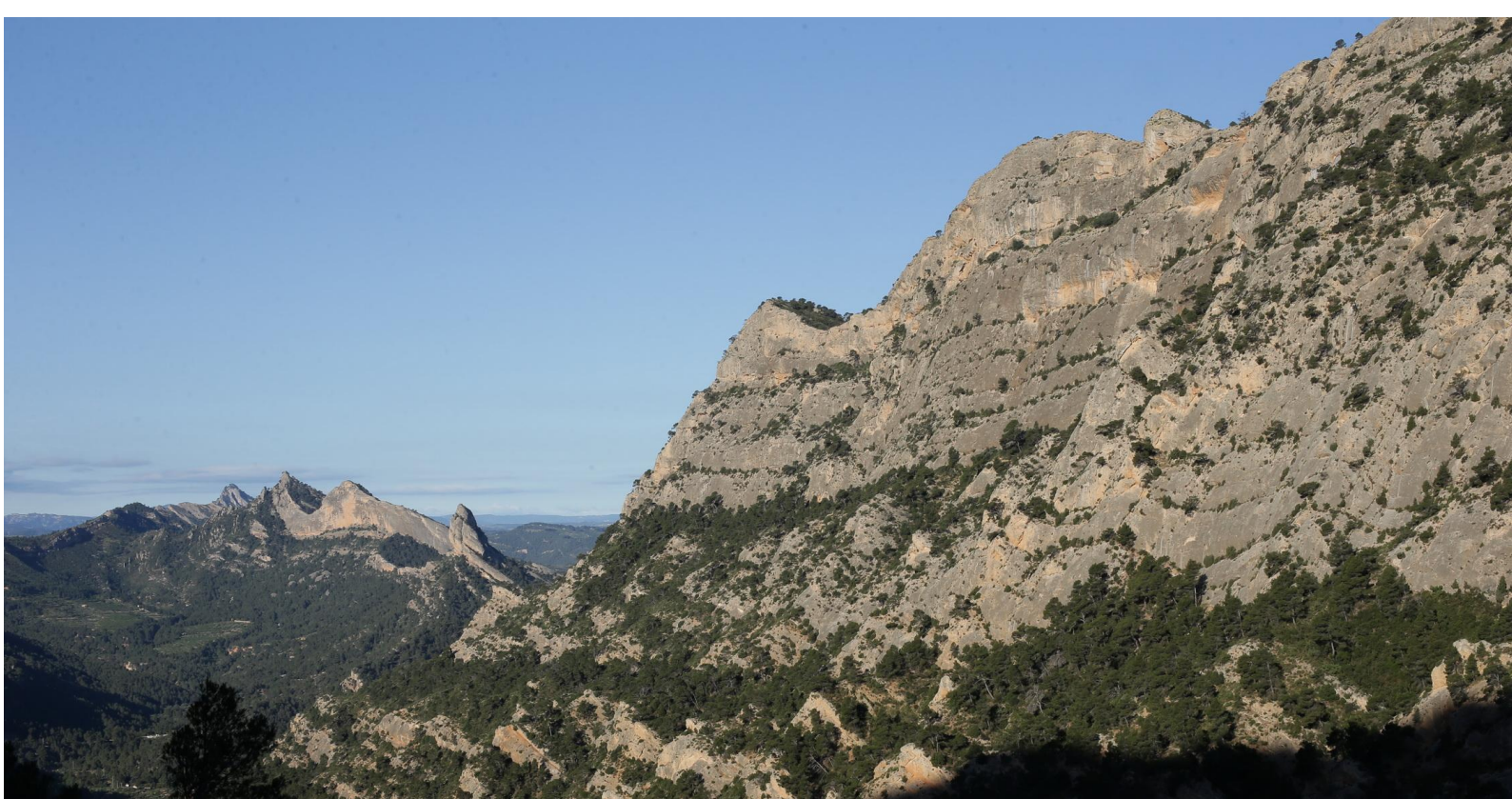
La regulació d'activitats i actuacions dins el parc natural

Un tema que cal deixar ben clar, abans d'entrar en matèria i per tal de resoldre dubtes o preocupacions, és que la declaració d'un espai sota la figura de parc natural o sota la resta de figures de protecció que contempla la normativa no afecta en res al règim de propietat dels terrenys i finques incloses en l'espai natural. Les finques privades que formen part d'un parc natural segueixen essent privades a tots els efectes a l'igual que passa amb les finques públiques, ja siguin de titularitat municipal o de la Generalitat

Fet aquest aclariment cal ja entrar en el tema especialment important i transcendent de conèixer quines regulacions estableix un parc natural i quines concretament el Parc Natural dels Ports.

Cal tenir en compte que, com ja hem comentat al començament d'aquest petit informe, sovint en un mateix territori coincideixen diferents figures de protecció, en conseqüència cada figura de protecció aportarà una normativa específica que determinarà els usos i les regulacions que hi són permeses o no. Cal tenir en compte que qualsevol espai que es declarat sota alguna de les figures d'especial protecció passa a formar part del PEIN si no en formava part ja abans de la declaració.

En el cas que ens ocupa caldrà que ens fixem principalment en la Llei 12/1985, de 13 de juny, d'espais naturals, en el Decret 328/1992, de 14 de desembre, pel qual s'aprova el Pla d'espais d'interès natural i en el decret 160/2001, de 12 de juny, de declaració del parc natural dels Ports i de la reserva natural parcial de les Fagedes dels Ports.

Cal tenir en compte que en el Decret 328/1992, de 14 de desembre, pel qual s'aprova el Pla d'espais d'interès natural es diu:

*“1.2 En el marc del Pla d'espais d'interès natural (en endavant PEIN o Pla) **es potenciaran, congruentment amb les finalitats de conservació expressades al punt anterior, els usos i les activitats agrícoles, ramaderes, forestals, cinegètiques, d'aqüicultura, de pesca i de turisme rural**, principals fonts de vida de la majoria d'habitants dels municipis que hi són inclosos, s'impulsarà el desenvolupament dels Territoris de la zona per tal d'evitar el despoblament rural, i es promouran les activitats*

descontaminants del medi. A aquests efectes, es prendran les mesures oportunes per assegurar el manteniment d'aquestes activitats tradicionals en les seves condicions actuals i de forma compatible amb la protecció dels espais inclosos al Pla."

- **En quant a la caça:**

Aquesta és una activitat que no està explícitament prohibida en els parcs naturals i és autoritzada en la majoria de parcs naturals catalans. La seva practica vindrà regulada per la normativa específica de cada parc.

Pel que fa al Parc Natural dels Ports ens hem de cenyir a allò que s'estableix al decret 160/2001, de 12 de juny, de declaració del parc natural dels Ports i de la reserva natural parcial de les Fagedes dels Ports en que, en el seu article 6, sobre les activitats cinegètiques, apunta:

"Les activitats cinegètiques en l'àmbit de la reserva nacional de caça i en les àrees privades de caça existents en els Ports es regula per la seva normativa específica."

Així, doncs, el parc natural no afegeix cap limitació en quant a la caça i aquesta hi és permesa i és pot practicar com fins ara, tenint en compte la normativa que regula aquesta activitat a tot el territori de Catalunya.

Un tema a destacar és que les competències en gestió cinegètica, afecti o no a espais naturals protegits, a Catalunya, ara per ara recau en el Departament d'Agricultura mentre que, actualment, la gestió d'aquests espais naturals protegits recau en el Departament de Territori i Sostenibilitat.

- **En quant a la gestió forestal:**

La activitat forestal és una altra de les activitats que no està prohibida en els parcs naturals, ans el contrari, tant propietaris com la mateixa administració poden portar a terme aquesta activitat tant en boscos públics com privats, podent accedir a ajuts econòmics i al suport de la mateixa administració per portar-la a terme i a la intervenció del mateix parc natural per tal que aquesta sigui sostenible i compatible amb la preservació dels valors naturals i paisatgístics.

Sobre aquesta activitat cal tenir en compte allò que es contempla en la Llei 12/1985, de 13 de juny, d'espais naturals, en el seu article 26 on s'apunta:

«1. En els espais naturals de protecció especial, les forests i els terrenys forestals que són propietat d'entitats públiques i no es troben inclosos en el Catàleg de Forests d'Utilitat Pública hi ha d'ésser incorporats. Els altres que són de propietat privada tenen la condició de forests protectores. Tot això, d'acord amb la Llei Forestal aprovada pel Parlament de Catalunya.»

Què diu la Llei forestal sobre els Forests d'Utilitat Pública?

Els terrenys forestals declarats d'utilitat pública s'han d'inscriure en el Catàleg de Forests d'Utilitat Pública de Catalunya, les característiques del qual s'han de determinar per reglament.

Per a la gestió correcta dels terrenys forestals declarats d'utilitat pública o protectors s'han de redactar els Projectes d'Ordenació o els Plans Tècnics de Gestió i Millora Forestals corresponents. Si el titular del terreny no redacta aquest Projecte o Pla en el termini fixat per l'apartat 2, l'Administració forestal l'ha de fer d'ofici.

La gestió d'aquests terrenys forestals d'utilitat pública correspon als titulars d'aquests, els quals gaudeixen dels ajuts preferents establert pel Departament d'Agricultura, Ramaderia i Pesca i dels beneficis fiscals que hom determini. L'Administració forestal exerceix el control de la gestió realitzada pels titulars dels terrenys.

L'Administració forestal ha de gestionar els terrenys forestals declarats d'utilitat pública o protectors si així s'acorda entre el titular i l'Administració forestal, mitjançant el conveni de gestió corresponent, el qual ha de determinar les obligacions de cada part i la reinversió dels ingressos.

Què diu la Llei forestal sobre els forests amb condició de forests protectores (de propietat privada)?

Els terrenys forestals declarats protectors s'han d'inscriure en el Catàleg de Forests Protectores de Catalunya, les característiques del qual s'han de determinar per reglament.

La gestió d'aquests terrenys forestals protectors correspon als titulars d'aquests, els quals gaudeixen dels ajuts preferents establerts pel Departament d'Agricultura, Ramaderia i Pesca i dels beneficis fiscals que hom determini. L'Administració forestal exerceix el control de la gestió realitzada pels titulars dels terrenys.

L'Administració forestal ha de gestionar els terrenys forestals declarats d'utilitat pública o protectors si així s'acorda entre el titular i l'Administració forestal, mitjançant el conveni de gestió corresponent, el qual ha de determinar les obligacions de cada part i la reinversió dels ingressos.

Un tema a destacar és que les competències en gestió forestal, siguin de forests incloses en espais naturals protegits o no, a Catalunya, ara per ara, recau en el Departament d'Agricultura mentre que, actualment, la gestió dels espais naturals protegits recau en el Departament de Territori i Sostenibilitat.

- **En quant a l'urbanisme:**

Pel que fa a la regulació urbanística cal tenir en compte que els terrenys que s'inclouen als parcs naturals tenen la condició de sol no urbanitzable quedant exclosos, quan es fa la seva delimitació, els terrenys que tinguin la consideració d'urbans o urbanitzables.

En el decret 160/2001, de 12 de juny, de declaració del parc natural dels Ports i de la reserva natural parcial de les Fagedes dels Ports, en el seu article 4, s'especifica que en l'àmbit del parc natural dels Ports és d'aplicació el règim del sòl no urbanitzable fixat per la legislació aplicable en matèria de règim de sòl i per la legislació urbanística vigent a Catalunya.

- **En quant a l'agricultura i a la ramaderia:**

L'activitat agrícola, a l'igual que l'activitat ramadera o la forestal, són activitats tradicionals, lligades al sector primari, que són totalment permeses en un parc natural i, fins i tot, potenciades i promocionades, podent aprofitar el paraigües de promoció, suport i ajut econòmic pel fet que es porten a terme dins un parc natural. L'activitat agrícola és, a més, necessària com a eina de gestió del mateix territori.

En els parcs naturals catalans s'hi desenvolupa activitat agrícola, així, per exemple, dins el parc natural del Montsant hi tenim activitat lligada a la viticultura, al del Delta de l'Ebre s'hi produeix arròs i al del l'Alt Pirineu una important activitat ramadera.

Pel que fa al Parc Natural dels Ports ens cal veure, novament, el que diu el decret 160/2001, de 12 de juny, de declaració del parc natural dels Ports i de la reserva natural parcial de les Fagedes dels Ports. En aquest decret, en el seu article 3.2 s'apunta que:

«Els usos i aprofitaments agrícoles, forestals, ramaders extensius, cinegètics, artesanals i recreatius tradicionals continuaran desenvolupant-se de manera ordenada i de manera compatible amb la protecció de l'espai, d'acord amb el que estableixin els corresponents instruments de planificació»

També cal tenir en compte allò que s'estableix en l'article .3, que apunta:

«Resta prohibida la implantació d'obres i d'instal·lacions que no estiguin vinculades amb els usos agraris o els objectius de protecció i, si es el cas, de restauració dels sistemes naturals i el paisatge, sens perjudici del que estableix la disposició transitòria d'aquest Decret. Excepcionalment i d'acord amb els instruments de planificació i ordenació del parc natural que regulen els articles 9 i 10 d'aquest Decret, poden autoritzar-se per part dels organismes que en cada cas siguin competents, amb l'informe vinculant previ de l'òrgan gestor, els equipaments i els serveis indispensables per al desenvolupament dels usos admesos en l'espai protegit»

Queda clar, doncs, que dins al parc natural l'activitat agrícola i ramadera hi són presents i permeses i que es poden autoritzar aquelles infraestructures que siguin necessàries pel seu desenvolupament.

- **En quant a altres activitats i actuacions:**

Un aspecte que cal tenir en compte és la competència que té el parc natural d'emetre informes vinculants davant possibles actuacions que es vulguin fer en l'àmbit del parc i que en pugui afectar els seus valors. Així cal tenir en compte allò que es contempla en l'article 3.5 del decret 160/2001 de declaració del parc que diu:

«Qualsevol activitat que no prevegi aquest Decret i que signifiqui un risc per la conservació de les espècies i els sistemes naturals de l'àrea protegida ha de tenir l'informe favorable de la Junta Rectora i, en els casos que regula la legislació vigent, cal l'aplicació del procediment d'avaluació d'impacte ambiental i la corresponent declaració d'impacte favorable.»

També cal tenir molt present allò que determina la Llei 12/1985, de 13 de juny, d'espais naturals que en el seu article 29.2 dicta:

«...2. Els òrgans de gestió dels espais naturals de protecció especial tenen les funcions següents:

.....

d) Emetre informe preceptiu previ a l'atorgament de les autoritzacions necessàries per a l'execució de qualsevol pla, obra, moviment de terres o explotacions dels recursos naturals, a l'interior o a l'exterior de l'espai protegit i que poden afectar-lo»

Així doncs una de les funcions del parc natural, per tal de vetllar pel bon compliment de la normativa vigent i per garantir que les accions que es desenvolupen en l'entorn del parc ho fan de forma sostenible i compatible amb l'esperit de conservació, és la de d'emetre aquests informes preceptius i vinculants.

Cal esmentar que molt sovint aquests informes el que persegueixen és adaptar aquelles activitats a la realitat de l'espai, introduint aspectes que en redueixin els impactes o en facilitin la integració en el mateix espai.

Està clar que aquests informes han d'evitar que actuacions altament agressives es puguin implantar a l'espai protegit o a les seves immediacions. Estem parlant d'actuacions com centrals eòliques, activitats extractives, abocadors, etc. Sense aquesta competència de l'òrgan de gestió dels parcs naturals no seria possible la seva funció de vetllar per la conservació de l'espai natural i per la compatibilitat d'aquesta conservació amb les activitats tradicionals que, com hem vist, estan permeses als parcs naturals.

Aquest aspecte podríem dir que és el realment diferenciador entre les regulacions d'un espai que ja gaudeix d'altres figures de protecció, com pot ser el PEIN o sobretot la Xarxa

Natura 2000, que ja incorporen mesures de control de les activitats que s'hi poden fer i sota quines condicions, així com els mecanismes de tramitació de les avaluacions d'impacte ambiental, respecte els espais que gaudeix d'una protecció especial, com és un parc natural, on l'òrgan gestor te la capacitat d'elaborar aquests informes previs.

En aquest sentit cal tenir en compte que la normativa determina les activitats que han de ser sotmeses al tràmit d'avaluació d'impacte ambiental per tal de determinar la seva viabilitat en funció de l'impacte que provocarien sobre l'entorn natural, el paisatge, la biodiversitat. Aquest és un aspecte ja contemplat en els espais inclosos en el PEIN i en la Xarxa Natural 2000. Fora d'aquests espais la normativa també determina les activitats i actuacions que també caldrà que siguin sotmeses a aquest tramit tot i tractar-se d'espais amb menor protecció legal.

Els òrgans de gestió del Parc Natural dels Ports

Tal com determina el decret 160/2001, de declaració del Parc Natural dels Ports, la gestió d'aquest parc natural, gestió que es comuna a la resta de parcs naturals del país, la duu a terme una unitat tècnica específica, d'acord amb les directrius de la Junta Rectora, l'assessorament de les entitats socials i científiques i amb la participació efectiva, mitjançant el consell de cooperació, de les entitats representatives dels sectors socials interessats.

Aquesta unitat de gestió del parc natural dels Ports s'adscriu al Departament de Medi Ambient, actualment al Departament de Territori i Sostenibilitat, que en te les funcions, atès que la Generalitat no disposa de Departament de Medi Ambient.

A l'òrgan gestor del Parc Natural dels Ports li corresponen les funcions següents:

- a) Les funcions que estableix l'article 29.2 de la Llei 12/1985, de 13 de juny, d'espais naturals.

- b) Les funcions de suport i assessorament en relació amb els usos tradicionals i les iniciatives públiques i privades congruents amb els objectius i la naturalesa del parc natural.
- c) Les funcions referents a la formulació dels instruments de planificació i ordenació del parc natural.
- d) L'execució, si s'escau, de les obres i altres actuacions que requereixi la gestió de l'espai.

Al capdavant d'aquest òrgan gestor hi trobem el director o directora de l'espai natural que té la condició de funcionari de la Generalitat.

A banda d'aquests equip gestor trobem un altre òrgan que participa en el seguiment i el control de la gestió de l'espai natural, es tracta de la Junta Rectora on hi són representants els agents i actors que actuen en l'àmbit territorial i d'activitat del parc natural. Aquest és el veritable organisme de participació dels parcs naturals.

Tal com estableix la normativa la Junta Rectora del Parc Natural dels Ports té les funcions següents:

- a) Establir, d'acord amb les disposicions reguladores del parc natural, les directrius per exercir-ne la gestió.
- b) Aprovar inicialment les memòries anuals de gestió. Proposar el pressupost anual d'acord amb les prioritats d'inversions en infraestructures i serveis dins l'àmbit del parc.
- c) Coordinar les actuacions que afectin l'espai protegit de les distintes administracions actuants que hi són representades, i fer-ne el seguiment.
- d) Ser objecte de consulta preceptiva abans de l'aprovació de les disposicions, els plans i els programes que es formulin per al parc natural.
- e) Proposar i promoure mesures i actuacions per a la millor protecció del parc natural, per al foment del coneixement i el gaudi ordenat dels seus valors i per a l'afavoriment de les activitats tradicionals, entre elles, les agrícoles, ramaderes i forestals i el desenvolupament sostenible.
- f) Proposar, si escau, un major grau de protecció per als espais que ho requereixin i proposar la declaració de noves figures de protecció o la modificació de les que estableix aquest Decret.

La Junta Rectora del Parc Natural dels Ports, tal com estableix el Decret 160/2001 de declaració del parc natural, està composta pels següents membres:

- 1 representant del Departament de Medi Ambient.
- El Director del Parc Natural.
- 1 representant del Departament d'Indústria, Comerç i Turisme.
- 1 representant del Departament d'Agricultura, Ramaderia, Pesca i Alimentació.
- 1 representant Departament de Política Territorial i Obres Públiques.
- 1 representant de l'Institut pel Desenvolupament de les Comarques de l'Ebre.
- 1 representant de Diputació de Tarragona.
- 1 representant dels consells comarcals de l'àmbit on es situa el parc.
- 4 representants dels Ajuntaments de l'àmbit on es situa el Parc Natural.
- 4 representants dels propietaris particulars designats per l'entitat o associació què els representi, un dels quals serà de la Reserva Natural Parcial de les Fagedes dels Ports.
- 1 representant de les entitats de protecció i defensa de la natura que tinguin presència efectiva en l'àmbit del parc.

La declaració i ampliació dels parcs naturals

Tal com s'estableix a l'article 25 de la Llei 12/1985, de 13 de juny, d'Espais Naturals, la declaració d'un parc natural es fa per decret del Consell Executiu.

La mateixa llei en el seu article 27 determina qui pot promoure la declaració d'un parc natural. Així a l'article 27.1 s'estableix que:

«A més de l'Administració de la Generalitat poden promoure reserves naturals i parcs naturals:

a) Les entitats locals que tenen competències urbanístiques d'acord amb la Llei del Sòl. Cal que tota l'àrea proposada pertanyi a llur àmbit territorial. Si també afecta l'àmbit d'altres entitats locals cal que es concertin expressament per a aquesta finalitat.

b) Els propietaris dels terrenys afectats, d'una manera individual o col·lectiva, d'acord amb les propostes corresponents i amb les associacions o entitats privades en els objectius socials de les quals consta la protecció de la natura.»

Així doncs queda clar que els ajuntaments, els quals tenen competències urbanístiques, poden promoure la creació d'un parc natural. S'entén que, en cas d'una ampliació d'un parc ja existent, seran els mateixos que tenen les competències per promoure seva creació els que tenen les competències per promoure la seva ampliació.

Pel que fa a la tramitació per tal de declarar en parc natural la mateixa Llei 12/1985, de 13 de juny, d'Espais Naturals, en el seu article 27 estableix que:

«1 bis. En l'elaboració de les propostes de reserves naturals i de parcs naturals, s'ha d'obrir prèviament a la tramitació que estableix l'apartat 2, un procés d'informació i de participació adreçat als ciutadans i a les entitats de l'àmbit territorial objecte de declaració.

2. Les propostes de reserves naturals i de parcs naturals han de contenir els estudis justificatius necessaris, la delimitació exacta de l'espai en qüestió, els criteris i les normes de protecció bàsics i la descripció detallada de l'organització de la gestió i els mecanismes de finançament que s'estableixin per a assolir els objectius plantejats, amb una justificació de llur viabilitat.

El Departament competent en matèria de medi natural i biodiversitat ha de sotmetre la proposta a informe del departament competent en matèria d'agricultura, ramaderia i pesca i dels altres departaments i organismes afectats, a informació pública i a audiència de les corporacions locals interessades i de la resta d'entitats interessades. En el cas de les propostes establertes per l'apartat 1.b també s'ha de donar audiència als propietaris que han promogut la proposta.

3. En el termini màxim d'un any des que el promotor ha tramès la proposta, amb informe previ del Consell de Protecció de la Natura, els Consellers de Política Territorial i Obres Públiques i d'Agricultura, Ramaderia i Pesca eleven

conjuntament al Consell Executiu la proposta de resolució que, en el cas que sigui favorable, ha d'anar acompanyada d'una proposta de declaració que contingui:

- a) La delimitació de l'àrea objecte de l'actuació i, si s'escau, de la modalitat de protecció que aquesta pot contenir.*
- b) La definició dels objectius de protecció.*
- c) Les normes bàsiques de protecció d'aplicació immediata.*
- d) Els criteris d'ordenació del territori.*
- e) La composició i les funcions dels òrgans rectors.*
- f) Les normes de finançament.*
- g) La incorporació del territori objecte de la declaració al Pla d'Espais d'Interès Natural, si no hi ha estat inclòs anteriorment.*

4. És aplicable a les zones afectades per les propostes de reserves naturals i de parcs naturals el que estableix l'article 19. El termini a què fa referència l'article 19.2 és de dos anys.»

Un tema rellevant és aquell que permet prendre mesures preventives per preservar un espai sobre el que s'està tramitant la seva protecció. Aquest aspecte afectaria tant a la tramitació envers la protecció de nous espais naturals com a les ampliacions d'espais naturals de protecció especial ja existents. En aquest sentit l'article 28 de la mateixa Llei 12/1985 dicta:

«1. A fi d'assegurar la salvaguarda dels valors naturals la protecció dels quals és en tramitació, i mentre no es produeix la resolució definitiva, es poden adoptar les mesures següents:

- a) La suspensió de l'atorgament de les llicències municipals a alguna o a tota classe d'actes subjectes a aquesta intervenció administrativa, d'acord amb els ordenaments territorial, urbanístic i local.*
- b) La suspensió de l'atorgament d'autoritzacions d'aprofitaments forestals i cinegètics, llevat de les Reserves Nacionals de Caça.*
- c) La suspensió de l'atorgament de permisos i de concessions mineres.*
- d) La paralització de les explotacions en curs, d'acord amb la legislació específica.*

e) La paralització de la tramitació de plans urbanístics amb incidència sobre el territori.

2. Les mesures cautelars tenen una durada màxima de dos anys.

3. Correspon als Departaments competents l'adopció de les dites mesures.

4. Les mesures s'apliquen en els casos següents:

a) En el cas de parcs nacionals, paratges naturals d'interès nacional i reserves naturals integrals, una vegada el Consell Executiu ha tramès el projecte de Llei al Parlament. Si es tracta d'una proposició de Llei, a partir de la publicació d'aquesta en el Butlletí Oficial del Parlament de Catalunya.

b) En el cas de parcs naturals i de reserves naturals parcials, quan ha estat presentada la proposta segons els termes de l'article 27.2 o quan, per iniciativa pròpia, s'inicien els treballs preliminars.»

Aquest aspecte és de gran rellevància en el cas de l'ampliació del Parc Natural dels Ports ja que permetria aturar totes les actuacions que poden afectar a l'espai que es plantegi incorporar al parc natural. Aquesta paralització seria efectiva a partir que els ajuntaments, com a promotors de l'ampliació del parc natural, traslladin la proposta a la Generalitat.

Un aspecte a destacar és que permet que siguin els mateixos ajuntaments qui suspenguin les llicències a aquelles activitats que les requereixin i que es vulguin portar a terme en l'espai natural que es vol protegir.

Aquest aspecte permet la tramitació de declaració d'un parc natural o de l'ampliació d'un que ja existeixi evitant que, mentre, l'espai pugui ser afectat per obres o actuacions que en puguin malmetre els valors que justament es volen preservar.